

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain 1 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että kunnallisen eläkelaitoksen jäsenyhteisöksi voisi liittyä sellainen osakeyhtiö, jonka osakekannasta kunnat ja kun-

tainliitot sekä eläkelaitoksen jäsenyhteisöksi liit-
tyneet yhdistykset omistavat 100 prosenttia.

Tarkoitus on, että lainmuutos tulee voimaan vuoden 1985 alusta.

PERUSTELUT

Kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain (202/64) 1 §:n 4 momentin mukaan sanottua lakia sovelletaan myös sellaisen yhdistyksen työntekijään, jossa on jäsenenä yksinomaan kuntia, kuntainliittoja ja niiden muodostamia yhdistyksiä ja joka kunnallisen eläkelaitoksen ohjesäännössä määrättävällä tavalla on liittynyt eläkelaitoksen jäsenyhteisöksi.

jestöjen henkilökunnat tulevat järjestelmän piiriin.

Hallituksen esityksessä eduskunnalle kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelaiaksi (hallituksen esitys n:o 104/63) edellytettiin, että kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain mukainen järjestelmä olisi koskenut vain kuntien ja kuntainliittojen sekä eläkelaitoksen viranhaltijoita ja työntekijöitä. Nykyisen muodon 1 §:n 4 momentti sai esitystä laki- ja talousvaliokunnassa käsiteltäessä. Valiokunta totesi mietinnössään, että valiokunnassa oli harkittu mahdollisuuksia ulottaa järjestelmä koskemaan yhdistysten ja yhtiöiden henkilökuntaa, joissa kunnilla on enemmistö. Kun kunnallisen eläkelaitoksen järjestysmuoto rakentuu julkisoikeudellisille perusteille, ei yhtiöiden henkilökunnan liittäminen järjestelmään kuitenkaan ollut aiheellista. Sen sijaan valiokunta katsoi, että järjestelmä oli ulotettava koskemaan sellaisten yhdistysten henkilökuntaa, joiden jäsenenä on yksinomaan kuntia, kuntainliittoja ja niiden muodostamia yhdistyksiä, jolloin muun muassa kunnallisten keskusjär-

Kysymys kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain soveltamisalan laajentamisesta tuli uudelleen esille varsin pian lain hyväksymisen jälkeen. Eduskunnalle jätettiin 16 päivänä helmikuuta 1965 toivomusaloite sanotun lain soveltamisesta myös sairaalaan, jossa kuntien ohella on osakkaana yksityinen laitos tai yhtymä, jos kunnat yhteisesti omistavat vähintään puolet sairaalasta. Samaa asiaa koskeva eduskuntakysely tehtiin 16 päivänä tammikuuta 1966. Edelleen tehtiin 6 päivänä maaliskuuta 1973 eduskuntakysely, jossa tiedusteltiin, aikoiko hallitus ryhtyä toimenpiteisiin kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain soveltamispiirin ulottamiseksi koskemaan myös kuntien omistamien osakeyhtiöiden ja osuuskuntien työntekijöitä. Samoin Suomen Kaupunkiliitto sekä Kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain liitto ry. ovat kunnalliselle eläkelaitokselle tekemissään esityksissä toivoneet ryhdyttäväksi toimenpiteisiin kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain soveltamisalan laajentamiseksi myös kunnallisiin osakeyhtiöihin sekä eräisiin yhteisöihin, joissa kunnilla ja kuntainliitoilla on määräämisvalta. Edellä selostetut aloitteet ja eduskuntakyselyt osoittavat, että kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain soveltamisala on osoittautunut liian suppeaksi käytännön kunnalliselämässä. Hallitus

antoi 12 päivänä tammikuuta 1979 esityksen lain 1 §:n muuttamisesta (hallituksen esitys n:o 283/78). Laki- ja talousvaliokunta ei kuitenkaan ehtinyt käsitellä asiaa.

Lain antamisen jälkeen kunnat ovat hankkineet omistukseensa sellaisia yksityisiä yhteisöjä, joiden harjoittaman toiminnan katsotaan kuuluvan kunnan toimialaan. Kunnat ovat myös itse perustaneet osakeyhtiöitä, osuuskuntia ja muita yhteisöjä hoitamaan eräitä sellaisia tehtäviä, jotka on katsottu voitavan tarkoituksenmukaisimmin hoitaa yksityisoikeudellisia yhteisömuotoja hyväksi käyttäen. Tällaisista yhteisöistä mainittakoon pesula-, vesi- ja sähköosakeyhtiöt ja -osuuskunnat, vuokratulo-osakeyhtiöt, uimahalli- ja urheilulaitokset, teatterit ja muut vastaavat.

Mainitunlaisten yksityisoikeudellisten yhteisöjen työntekijäin eläke-edut määräytyvät työntekijäin eläkelain (395/61) mukaan, jonka tarjoama eläketurva on kuitenkin heikompi kuin kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain mukainen eläketurva. On ymmärrettävää, että tämä on omiaan herättämään arvostelua työntekijöiden piirissä. Työntekijäin eläkelain mukaista lisäetuutta koskevan vakuutuksen ottaminen taas on osoittautunut siksi kalliiksi, että vain harva kunnan omistama tai määräämisvallassa oleva yksityisoikeudellinen yhteisö on katsonut voivansa seläistä työntekijöilleen kustantaa.

Koska kunnallinen eläkelaitos on julkisoikeudellinen yhteisö, ei olisi tarkoituksenmukaista, että mikä tahansa yksityisoikeudellinen yhteisö, jossa kunnilla ja kuntainliitoilla olisi muodollinen määräämisvalta, esimerkiksi 51 prosenttia yhtiön osakekannasta, voisi päästä liittymään eläkelaitoksen jäsenyhteisöksi. Liittymisen edellytykset olisivat asetettava sellaisiksi, että vain sellaiset yksityisoikeudelliset yhteisöt, jotka käytännössä ovat kokonaan ja pysyvästi kuntien ja kuntainliittojen omistuksessa ja joiden kohdalla omistussuhteet ovat riidattomasti todettavissa, voitaisiin hyväksyä jäseniksi eläkelaitokseen. Tähän tavoitteeseen päästäisiin, jos eläkelaitoksen jäsenpiirin laajentaminen rajoitettaisiin osakeyhtiöihin ja jäseneksi hyväksymisen edellytyksenä olisi, että kuntien ja kuntainliittojen taikka eläkelaitoksen jäsenyhteisöksi liittyneiden yhteisöjen on omistettava yhtiön osakekannasta 100 prosenttia. Tällöinkin yhtiön liittymisen tulisi riippua sen omasta tahdosta.

Jotta eläkelaitoksen jäseneksi hyväksyttävän osakeyhtiön osakkeiden omistussuhteissa ei pääsi-

si tapahtumaan sellaista muutosta, joka vähentäisi kuntien ja kuntainliittojen osuuden alle 100 prosentin, olisi niiden otettava yhtiöjärjestykseensä tämän estävä määräys. Määräys olisi lähinnä osakeyhtiölain 3 luvun 4 §:n mukainen henkilöalausekkeen luontoinen suostumuslauseke, jonka mukaan suostumusta osakeyhtiön osakkeiden hankkimiseen ei voitaisi antaa muille kuin eläkelaitoksen jäsenille. Osakkeen omistusoikeuden siirtyminen muulla tavalla kuin luovutustoimin muulle kuin eläkelaitoksen jäsenelle on huomioon ottaen tällaisen osakeyhtiön omistajaryhmän koostumus erittäin epätodennäköistä ja voidaan lisäksi tehokkaasti estää sisällyttämällä luanastusta koskeva määräys yhtiöjärjestykseen.

Koska kunnallisen eläkelaitoksen jäsenyhteisöinä on myös kuntien ja kuntainliittojen muodostamia yhdistyksiä, jotka puolestaan ovat perustaneet osakeyhtiöitä toimialaansa kuuluvien tehtävien hoitamista varten tai ovat osakkeenomistajina kuntien ja kuntainliittojen ohella sellaisessa yhtiössä, laissa olisi varattava mahdollisuus myös tällaisten yhtiöiden liittymiselle jäseneksi kunnalliseen eläkelaitokseen.

Kunnallisen eläkejärjestelmän ulkopuolelle jäisivät edelleen, paitsi sellaisten osakeyhtiöiden työntekijät, joiden osakekannasta kunnat ja kuntainliitot omistavat vähemmän kuin 100 prosenttia, myös kuntien perustamien osuuskuntien ja säätiöiden työntekijät. Kun viimeksi mainittujen yhteisöjen kohdalla saattaisi olla vaikeata ratkaista, milloin ne omistussuhteiden tai määräämisvallan osalta täyttäisivät tietyt laissa säädetyt vaatimukset, puheena olevaa kunnallisen eläkejärjestelmän soveltamisalan laajentamista ei ole katsottu voitavan ulottaa sanottujen yhteisöjen työntekijöihin. Kunnallisen eläkejärjestelmän ulkopuolelle jäisivät myös sähkölaitostoimintaa harjoittavat osakeyhtiöt, joiden osalta eläketurvan vapaaehtoinen järjestäminen kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain mukaisesti saattaisi vaikuttaa haitallisesti rahoitusjärjestelyihin lainojen saannin osalta. On lisäksi huomattava, että koska on myös sellaisia sähköosakeyhtiöitä, joissa kuntien osuus on alle 100 prosenttia ja jotka eivät voisi näin ollen liittyä eläkelaitoksen jäsenyhteisöksi, tästä aiheutuisi kirjavuutta eläketurvassa.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 30 päivänä huhtikuuta 1964 annetun kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain (202/64) 1 §:n 4 momentti näin kuuluvaksi:

1 §

Tätä lakia sovelletaan myös eläkelaitoksen viranhaltijaan ja työntekijään, jolloin eläkelaitoksesta on soveltuvien kohdoin voimassa, mitä jäsenyhteisöstä on säädetty, sekä sellaisen yhdistyksen työntekijään, jossa on jäsenenä yksinomaan kuntia, kuntainliittoja ja niiden muodostamia yhdistyksiä ja joka eläkelaitoksen ohjesäännössä määrättävällä tavalla on liittynyt eläkelaitoksen jäsenyhteisöksi. Tätä lakia sovelletaan niin ikään sellaisen osakeyhtiön työntekijään, jonka kaikki osakkeet ovat kuntien, kuntainliittojen taikka

eläkelaitoksen jäsenyhteisöjen omistuksessa ja jos osakkeita osakeyhtiön yhtiöjärjestyksen mukaan saadaan luovuttaa vain kunnille, kuntainliitoille tai eläkelaitoksen jäsenyhteisöille ja osakeyhtiö on eläkelaitoksen ohjesäännössä määrättävällä tavalla liittynyt eläkelaitoksen jäsenyhteisöksi. Lakia ei kuitenkaan sovelleta 16 päivänä maaliskuuta 1979 annetussa sähkölaissa (319/79) tarkoitettua sähkölaitosta ylläpitävään osakeyhtiöön.

Tämä laki tulee voimaan
päivänä _____
kuuta 19 _____

Helsingissä 29 päivänä kesäkuuta 1984

Tasavallan Presidentti
MAUNO KOIVISTO

Ministeri Matti Abde

Laki

kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 30 päivänä huhtikuuta 1964 annetun kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain (202/64) 1 §:n 4 momentti näin kuuluvaksi:

Voimassa oleva laki

1 §.

Tätä lakia sovelletaan myös eläkelaitoksen viranhaltijaan ja työntekijään, jolloin eläkelaitoksesta on soveltuvin kohdin voimassa, mitä jäsenyhteisöstä on säädetty, sekä sellaisen yhdistyksen työntekijään, jossa on jäsenenä yksinomaan kuntia, kuntainliittoja ja niiden muodostamia yhdistyksiä ja joka eläkelaitoksen ohjesäännössä määrättävällä tavalla on liittynyt eläkelaitoksen jäsenyhteisöksi.

Ehdotus

1 §

Tätä lakia sovelletaan myös eläkelaitoksen viranhaltijaan ja työntekijään, jolloin eläkelaitoksesta on soveltuvin kohdin voimassa, mitä jäsenyhteisöstä on säädetty, sekä sellaisen yhdistyksen työntekijään, jossa on jäsenenä yksinomaan kuntia, kuntainliittoja ja niiden muodostamia yhdistyksiä ja joka eläkelaitoksen ohjesäännössä määrättävällä tavalla on liittynyt eläkelaitoksen jäsenyhteisöksi. Tätä lakia sovelletaan niin ikään sellaisen osakeyhtiön työntekijään, jonka kaikki osakkeet ovat kuntien, kuntainliittojen taikka eläkelaitoksen jäsenyhteisöjen omistuksessa ja jos osakkeita osakeyhtiön yhtiöjärjestyksen mukaan saadaan luovuttaa vain kunnille, kuntainliitoille tai eläkelaitoksen jäsenyhteisöille ja osakeyhtiö on eläkelaitoksen ohjesäännössä määrättävällä tavalla liittynyt eläkelaitoksen jäsenyhteisöksi. Lakia ei kuitenkaan sovelleta 16 päivänä maaliskuuta 1979 annetussa sähkölaissa (319/79) tarkoitettua sähkölaitosta ylläpitävään osakeyhtiöön.

Tämä laki tulee voimaan
päivänä _____ kuuta 19____